

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Liidu põllumajandus- ja kalandusnõukogu 28.-29. septembri 2026. aasta istungil

28.-29. septembri 2026. a põllumajandus- ja kalandusnõukogu istungil (edaspidi AGRIFISH) on põhipunktidenä päevakorras turuolukord, ÜPP läbirääkimiste hetkeseis, üldise lähenemise kokkuleppimine määruse osas, millega kehtestatakse tingimused liidu toetuse rakendamiseks ühise kalanduspoliitika, Euroopa ookeanipakti ning liidu merendus- ja vesiviljeluspoliitika raames aastatel 2028–2034, lisaks on päevakavas Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi muudatuse määrus ning samuti EL-UK ning EL ja Norra ja rannikuriikide iga-aastased konsultatsioonid 2027. aasta kalapüügivõimaluste üle.

Eestit esindab nõukogu istungil Eesti Vabariigi alalise esinduse Euroopa Liidu juures suursaadik, esinduse asejuht Coreper I küsimustes Katrin Juhandi.

Nõukogu materjalide raames uuendatakse ka Eesti seisukohad ühisele kalanduspoliitikale, Euroopa maailmamerepaktile ning liidu merendus- ja vesiviljeluspoliitikale ajavahemikus 2028–2034 antava liidu toetuse rakendamise tingimuste kehtestamise (ühise kalanduspoliitika rahastamise määrus) eelnõu kohta.

Seletuskirja päevakorrapunktide ülevaate on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi välissuhete- ja eurokoordinatsiooni osakonna nõunikud Teve Michenet (teve.michenet@agri.ee) ja Svetlana Jankovenko (svetlana.jankovenko@agri.ee). Seletuskirja on kooskõlastanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi biomajanduse asekanstler Madis Pärtel (madis.partel@agri.ee), innovatsiooni ja strateegia asekanstler Tõnis Tänav (tonis.tanav@agri.ee) ning kanstler Triin Kõrgmaa (triin.korgmaa@agri.ee).

PÕLLUMAJANDUS

Turuolukord

Päevakorrapunkti eesmärk: Euroopa Komisjon annab ülevaate põllumajandusturgude olukorra kohta, toimub arutelu.

Sisu lühikokkuvõte: Järgnevalt on toodud ülevaate peamiste põllumajandussektorite turuolukorra kohta.

Teraviljasektor: Rahvusvahelise Teraviljanõukogu (International Grains Council, IGC) augusti raporti kohaselt väheneb maailma teraviljatoodang 2026/27. aastal 2,42 mld tonnini (-3,1% võrreldes 2025/26. aastaga). Nisutoodanguks prognoositakse 816,7 mln t (-3,3%), maisitoodanguks 1,30 mld t (-3%), odratoodanguks 152,5 mln t (-1,3%) ja kaeratoodanguks 22,6 mln t (-9,6%). Toodangu vähenemist oodatakse mitmes peamises eksportijariigis, sh USAs, ELi riikides, Argentinas, Austraalias, Kanadas, Kasahstanis ja Venemaal.

Euroopa Komisjoni prognoosi järgi kujuneb ELi 2026/27. aasta teraviljatoodanguks 262,7 mln t (-9,4% võrreldes 2025/26. aastaga; -4,4% võrreldes 5 aasta keskmisega). Sellest moodustab nisutoodang 124,2 mln t (-8,3%), maisitoodang 50,1 mln t (-16,8%), odratoodang 52,9 mln t (-4,9%), kaeratoodang 7,9 mln t (-10,6%) ja rukkitoodang 6,6 mln t (-9,2%).

Teraviljahinnad on maailmas väga volatiilsed. Hinnatõusu toetavad Venemaa ja Ukraina ekspordi häired ning väiksem toodang peamistes eksportijariikides, sh ELis. Samas pidurdavad suuremat hinnakasvu importijariikide parem toodang, nõrgem impordinõudlus ja suured laovarud.

ELis olid 2026. aasta augusti alguse teraviljahinnad juuliga võrreldes kõrgemad ning ületasid valdavalt ka eelmise aasta taset. Aastases võrdluses olid hinnad 2,4–18,4% kõrgemad, v.a mais (-0,3%) ja kõva nisu (-9,8%).

Eestis olid augustis hinnad järgmised:

- toidunisu 201 €/t (-6% vs juuli; +0,3% vs 2025. aasta august);
- söödanisu 191 €/t (+1%; +4%);
- söödaoder 185 €/t (+2%; +9%);
- rukis 163 €/t (kuuvõrdluse andmed puuduvad; +17%);
- kaer 153 €/t (+13%; -3%);
- raps 538 €/t (+5%; +12%).

Eestis oli kevad väga soe ja kuiv: kevade sajusumma oli 65 mm ehk 59% normist. Suvi kujunes aga sagedaste sadude tõttu normist sajusemaks: suve sajusumma oli 262 mm ehk 120% normist. Niisked tingimused soodustasid fusarioosi levikut ning koristatud teraviljast on leitud lubatust kõrgemat mükotoksiinide taset. Statistikaamet avaldab põllukultuuride saagiproгноosis septembri lõpus, kuid sektori tagasiside põhjal on oodata häid saake.

Piima ja piimatoodete sektor: 2025. aasta oli piimatootmiseks soodne. Statistikaameti (SA) andmetel oli 2025. aasta lõpus veiseid 234,1 tuhat, neist piimalehmi 84,8 tuhat. Võrreldes eelnenud aastaga oli piimalehmi 2 000 võrra rohkem. SA andmetel toodeti Eestis 2025. aastal piima 969 tuhat tonni (+3%). Keskmine piimatoodang lehma kohta kasvas 2025. aastal eelmise aastaga võrreldes 245 kg võrra, tasemele 11 595 kg. 2025. aastal kasvas esmaostjatele tarnitud toorpiima kogus 2 tuhat tonni ja kokku tarniti piima 918,3 tuhat tonni. Piima keskmine kokkuostuhind püsis 2025. aastal suhteliselt stabiilne ja varasemate aastatega võrreldes kõrgel tasemel.

2026. aasta I poolaastal olid piimalehmade arv ja piima kogutoodang (0,8%) eelmise aasta sama perioodiga võrreldes suuremad. Piima kokkuostuhind oli Eestis 2026. aasta juulis 38,2 €/100 kg (-6,3% võrreldes eelmise kuuga). **ELi keskmine piima kokkuostuhind oli alates 2025. aasta oktoobrist languses, kuid 2026. aasta juulis tõusis see esmakordselt eelmise kuuga võrreldes (+0,5%) tasemele 42 €/100 kg, augustis tõus jätkus 0,4% (42,22 €/100 kg). Eesti piima kokkuostuhind oli augustis 38 €/100 kg ja see jäi ELi keskmisest 10% madalamaks ja 24% madalamaks kui eelmisel aastal.**

Lihasektor:

Veise- ja vasikaliha: SA andmetel oli 2025. aasta lõpus Eestis lihaveiseid 64,8 tuhat, mis oli 300 looma võrra enam kui eelmisel aastal. Lihaveiste osakaal veiste koguarvust oli 2025. aasta lõpus 27% ja see näitaja eelnenud aastaga võrreldes ei muutunud. Veiseliha hind oli 2025. aastal rekordiline ja see oli tõenäoliselt üks põhjus, mis peatas lihaveiste arvu vähenemise, mis oli kestnud alates 2020. aastast.

Tapaloomade arv oli 2025. aastal väiksem ja ka lihatootmine vähenes. Veiseliha toodeti 2025. aastal 9 993 tonni, millest lihaveiseliha moodustas 21%. Eelmise aastaga võrreldes vähenes veiseliha tootmine 15% ja lihaveiseliha tootmine 32%. Lihakäitlemisettevõtted ostsid 2025. aastal kokku ja väärindasid 74% tapaveistest ning see oli viimase viie aasta madalaim määr. Seega jäi veiste kokkuost 2025. aastal aastatagusega võrreldes 22% ja saadud lihakogus 23% väiksemaks. Tapaloomade arvu vähenemine ja püsiv nõudlus kasvatasid 2025. aastal veiseliha hinda. Veiseliha hind oli 2025. aastal rekordiline, olles aasta keskmisena 431 €/100 kg.

Erinevalt ELi turust on Eestis veiste, sh lihaveiste arv 2026. aastal kasvanud. Põllumajandusloomade registri andmetel oli lihaveiseid 2026. aasta augustis 1,5% rohkem kui aasta tagasi. 2026. aasta I poolaastal olid veiste kokkuost (-18%) ja saadud lihakogus (-21%) aastatagusega võrreldes väiksemad. Veiseliha hind on 2026. aastal olnud kõikum, kuid sarnane 2025. aasta kõrge hinnatasemega. 2026. aasta juulis oli veiseliha hind 446 €/100 kg. Veiserümba (ACZ-R3) hind oli 2026. aasta augustis Eestis 579 €/100 kg, mis moodustas 92% ELi keskmisest veiseliha hinnast.

Sealiha: Eesti sealihasektoris jätkub taastumine 2025. aasta aafrika seakatku puhangust. 2025. aasta suvel diagnoositi Eestis kodusigadel aafrika seakatki. Üheteistkümnes taudipuhangus hukkus või hukati üle 62 tuhande kodusea. 2025. aasta lõpuks oli SA andmetel sigu 197,8 tuhat, mis oli 30% vähem kui aasta tagasi. Emiste arv vähenes 41%, mis pani lihakäitlejad 2025. aasta lõpus ja 2026. aastal raskete valikute ette: kuni karja taastamiseni tuleb turuosa säilitamiseks importida võõrdepörsaid või tapaloomi või leppida turuosa kaotamisega.

Tapaloomade arv oli 2025. aastal väiksem ja sealiha tootmine vähenes. Sealiha toodeti 40 739 tonni. Tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes tapeti 2025. aastal 488,6 tuhat siga, mis oli 4% vähem kui eelmisel aastal, ning neist 88% väärindati lihatööstustes. Seega olid 2025. aastal kokkuostetud sigade arv ja saadud lihakogus 10% väiksemad. 2025. aasta keskmiseks sealiha kokkuostuhinnaks kujunes 1 822 €/t, mis oli aastatagusega võrreldes 10% madalam.

Sigade arv ei olnud 2026. aasta I poolaasta lõpuks taastunud ja oli aastatagusega võrreldes oluliselt väiksem. 2026. aasta I poolaastal olid sigade kokkuost (-24%) ja saadud lihakogus (-36%) aastatagusega võrreldes väiksemad. Sealiha hind on alates 2025. aasta suvest olnud languses ja oli 2026. aasta juulis 144 €/100 kg. Searümba (E-klass) hind oli 2026. aasta juulis Eestis 151 €/100 kg, mis moodustas 99,6% ELi keskmisest sealiha hinnast.

Sealiha sektori majanduslik olukord on muutunud kriitiliseks, kuna sealiha hinnatase on olnud madalam nii eelmise aasta kui ka 2021.-2025. a keskmisest hinnast, samas tootmiskulud (sööt, energia, tööjõud jm) on kasvanud. Sealihasektori majanduslikule olukorrale annab kiirhinnangu sealiha ja söödaodra hinna suhe, mis alates juulist on 8. Olukorda peetakse heaks kui näitaja on 10; kui näitaja on 6-7, siis on sektor raskustes. Hinnasuhe 8 näitab, et sealiha müügihind ei pruugi ära katta tootmise omahinda. Eelmise aasta Sigade Aafrika katku kahjud ja sellel aastal jätkunud madal turuhind on viinud ettevõtete konkurentisvõime kriitiliseks ja sealihaga isevarustatus on langenud sektori hinnangul 63% tasemele. Seega on sealiha impordisõltuvus suurenenud ja toidujulgeolek nõrgenenud.

Munad: Maailma suurim munatootja on jätkuvalt Hiina (umbes 40% kogu toodangust), järgnevad USA ja India. EL toodab aastas mune umbes 6,6 mln tonni. ELi peamised tootjad on Prantsusmaa, Saksamaa ja Poola.

2025. aastal toodeti 36,1% ELi munadest täiustatud puurides, 40,7% lindlates, 16,6% vabapidamisel ja 6,6% mahetootmises. Samal aastal oli ELis kokku 397,6 mln munakana. Maailmaturul on munade hind kõrgeim ELis (292 €/100 kg), järgnevad Brasiilia (141 €/100 kg) ja India (77 €/100 kg). Madalaim munade hind on USAs (62 €/100 kg).

2026. aasta 20. nädala andmete kohaselt on munade hinnad kõikide pidamisviiside puhul tõusnud võrreldes eelmise aasta sama ajaga. Kõige rohkem on hind tõusnud lindlas peetavate kanade munadel (+8%) ja kõige vähem täiustatud puurides peetavate kanade munadel (+5,5%). Seni on 2026. aastal olnud munade hinnad kõrgemad kui 2025. aastal. Munade hinda mõjutavad sisendihinnad, mis on alates veebruarist tõusnud. Samuti mõjutavad hinda import kolmandatest riikidest ja linnugripi puhangud.

Ukrainast imporditud munade kogus oli kuni 4. maini 2026. aastal 44 691 t. Perioodil 01.10.2025–07.05.2026 oli ELis 727 linnugripi haiguspuhangut, millest enamik leidis aset Poolas (41% lindudest), Itaalias (12%) ja Saksamaal (9%).

Kui võrrelda 2025. ja 2026. aasta maikuud, on Eestis kanamunade kaalutud keskmised tootjahinnad (€/10 tk, käibemaksuta) tõusnud puurikanade munadel (+11,4%) ja lindlas peetavate kanade munadel (+6,1%), kuid vabapidamisel peetavate kanade munadel langenud (-0,1%).

Aiandussektor: Köögiviljade uue saagi tootjahinnad on madalamad kui 2025. aastal. Eestis oli augustis valge peakapsa hind 0,30 €/kg, mis oli 32% madalam kui juulis ja 32% madalam kui 2025. aasta juulis.

Kevad oli Eestis väga soe ja kuiv: sademeid oli keskmiselt 65 mm ehk 59% normist. Hilisemad sademed leevendasid kuivust ning taimekasvuhooaeg kujunes pigem niiskeks. Öökülmakahjustusi oli sel aastal vähe, miinuskraade esines peamiselt Ida- ja Lõuna-Eestis 6. ja 8. mai öösel.

Normist külmem 2025/2026. aasta talv põhjustas talvekahjustusi vaarika- ja luuviljaliste istandikes. Mõnes vaarikaistandikus ulatus kahjustus 100%-ni. Ploomipuudel esines samuti tugevaid talvekahjustusi ning paljudes aedades on suve jooksul olnud puude väljalangemist.

Luuviljaliste saagikust vähendasid talvekahjustused, jahe kevad, vähene tolmeldajate arv ning luuviljaliste mädaniku levik. Maguskirsside kvaliteeti kahjustasid valmimise ajal tugevad vihmaajad, mis põhjustasid viljade lõhenemist. Ploomidel, eriti hilistel sortidel, oli saagikadu kohati 30–50%. Kokkuvõttes oli luuviljaliste saagikus keskpärane.

Õuna- ja pirnipuude õitsemine oli rohke, kuid saaki vähendas suvine rahe. Lisaks esines palju kärntõbe ja mädanikke, mistõttu on taliõunte säilivus tõenäoliselt halb ja kvaliteetseid õunu vähe.

Maasikasaak oli keskpärane või veidi kehvem. Suurt kahju põhjustas hahkhallitus, ka istandikes, kus taimekaitsetööd tehti õigeaegselt. Talvitunud istandikes oli kahju suurem; näiteks sordi 'Falco' puhul võis saagikadu ulatuda 50%-ni. Frigotaimede istandikud said vähem kahjustada.

Musta sõstra saaki vähendasid talvekülm, kevadised öökülmad ning pikk ja jahe õitsemisaeg. Mõnes istandikus oli kahjustus peaaegu täielik. Paljude sortide saak jäi eelmisele aastale alla, kuid üksikute külmakindlamate sortide saagikus oli hea. Punase sõstra saak oli keskpärane.

Kartul: Kartulituru olukord ELis on keeruline, kuna kasvupind suurenes 2025. aastal ja saadi rekordsaak, mistõttu pakkumine ületab nõudluse ning kartuli hind ELis on ajalooliselt madalal tasemel — kohati isegi negatiivne, mistõttu kartulit antakse söödaks. ELi kartulituru olukorra tasakaalustumine võtab aega vähemalt ühe või kaks hooaega.

Madal hind ja ülepakkumine ELi siseturul on viinud alla ka kohaliku kartuli hinna. Eestis oli kartuli kasvupind 2026. aastal 3 151 ha (-0,5% võrreldes 2025. aastaga). Kartuli uue saagi tootjahind oli juulis 0,32 €/kg, mis oli küll kõrgem kui aasta tagasi, kuid juba augustis langes tootjahind 0,25 €/kg tasemele, mis on 26% madalam kui eelmise aasta augustis.

Eesti põhisõnumid:

- Täname komisjoni ülevaate eest ja võtame informatsiooni teadmiseks.
- Piimaturu olukord on keeruline. Seetõttu peame oluliseks, et Euroopa Komisjon jälgiks turul toimuvat järjest suurema tähelepanuga ja oleks valmis vajadusel sekkuma.
- Eesti soovib juhtida tähelepanu sealihasektori raskele olukorrale ning ootab Euroopa Komisjonilt lahendusi.

Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP)

Päevakorrapunkti eesmärk: poliitiline arutelu.

Sisu lühikokkuvõte: Komisjon esitas 16. juulil 2025 ÜPP 2028+ määruse ettepaneku¹, millega kehtestatakse liidu toetuse rakendamise tingimused aastateks 2028–2034. ÜPP 2028+ määruse eesmärk on luua lihtsam ja paindlikum poliitikaraamistik, sh kindlustada põllumajandustootjate sissetulekuid, parandada toetuste sihistamist, edendada põlvkondade vahetust, toetada riskijuhtimist ja vastupanuvõimet ning tasakaalustada ühiseid reegleid kliima-, keskkonna- ja loomade heaolu meetmetega. Komisjoni ettepanekutega lõimiti ÜPP ka riigiplaani (NRPP) raamistikku, et tugevdada sünergiaid teiste liidu fondidega ning jaotada rahastust eri poliitikavaldkondade vahel tõhusamalt ja paindlikumalt.

Tööd ÜPP 2028+ määruse ettepanekuga tehti Taani ja Küprose eesistumise ajalja see jätkub Iirimaa eesistumise ajal. Aruteludes vaadati läbi määruse tehnilised üksikasjad ning keskenduti muu hulgas mõistetele „põllumajandustootja“, „aktiivne põllumajandustootja“ ja „toetuskõlblik hektar“. Iirimaa eesistumise aja alguses toimusid 2026. aasta suvel mitu töörühma kohtumist ning kahepoolsed kohtumised kõigi liikmesriikidega. Liikmesriigid esitasid ka kirjalikke ettepanekuid määruse sõnastuse parandamiseks.

Arutelud aitasid välja selgitada peamised poliitilised ja tehnilised murekohad. Kõige rohkem räägiti sellest, kuidas leida tasakaal ühiste ELi reeglite ja liikmesriikide paindlikkuse vahel. Samuti arutati sissetulekutoetusi, lihtsustamist, noorte põllumajandustootjate toetamist, riskijuhtimist ning kliima- ja keskkonnanõudeid. Liikmesriigid rõhutasid, et tuleb vähendada nii põllumajandustootjate kui ka ametiasutuste halduskoormust, tagada õiguskindlus ning arvestada paremini riikide erinevate põllumajandustingimuste ja prioriteetidega.

Liikmesriikide ettepanekute ja komisjoniga peetud arutelude põhjal töötas Iirimaa eesistujariik välja muudetud sõnastusi. Nende eesmärk on muuta määruse tekst selgemaks, lahendada liikmesriikide tõstatatud murekohti ning valmistada ette järgmised arutelud. Iirimaa eesistujariik on kompromissteksti koostamisel keskendunud eelkõige järgmisele:

- sissetulekutoetuste ja pensionile jäämisega seotud sätete läbivaatamine, et need arvestaksid paremini liikmesriikide erinevaid põllumajandusolusid;
- põlvkondade uuenemise toetamise paindlikumaks muutmine, sh noorte põllumajandustootjate alustamise ja ettevõtete üleandmise toetamine;
- kliima- ja keskkonnanõuete lihtsustamine ning liikmesriikidele suurema otsustusruumi andmine nende rakendamisel;
- riskijuhtimise reeglite täpsustamine, et põllumajandustootjatel oleks parem ligipääs riskide maandamise ja kliimamuutustega kohanemise toetustele;
- mõistete „põllumajandustootja“, „aktiivne põllumajandustootja“ ja „toetuskõlblik hektar“ selgem määratlemine. Selleks, et toetusi paremini sihtida ning tagada samal ajal piisavalt paindlik mänguruum liikmesriikidele on kesksel kohal ka „aktiivse põllumajandustootja“ mõistega seotud vajaduste kaardistamine ja määratlemine Euroopa Liidu üleselt.

Eesistujariik sai liikmesriikidelt ka küsimusi, mida tuleb arutada laiemas formaadis. Need puudutavad näiteks ELi pikaajalist eelarvet. 4. septembril arutas eesistujariik liikmesriikidega väikestes rühmades mõningaid põllumajandusega seotud läbirääkimisküsimusi. Neid ettepanekuid praegu hinnatakse. Mitu liikmesriiki soovis lisada ka uusi toetusmeetmeid, kuid kõiki uusi ettepanekuid ei saa automaatselt ÜPP määrusesse lisada. Iirimaa eesistujariik plaanib enne 15.–16. oktoobri Euroopa Ülemkogu esitada muudetud eelarveläbirääkimiste paketi. Samal ajal jätkub ÜPP määruse tehniline läbivaatamine ja kompromisstekstide koostamine. Eesmärk on liikuda 26.–27. oktoobri 2026

¹ [EUR-Lex - 52025PC0560 - EN - EUR-Lex](#)

põllumajandus- ja kalandusnõukogul ÜPP määruse osalise kokkuleppe suunas. Septembrikuu nõukogu eesmärk on arutada, kui kaugele on ÜPP 2028+ ettepanekutega Iirimaa eesistumise ajal jõutud.

Eesti põhisõnumid:

- Leiname, et eesistuja kompromisstekst liigub üldiselt õiges suunas, kuna mitmetes küsimustes on saavutatud mõistlik tasakaal ja paindlikkus ning säilitatud liikmesriikidele vajalik otsustusruum.
- Tervitame lahendusi, mis vähendavad halduskoormust ja jätavad liikmesriikidele suurema paindlikkuse toetuste ja nõuete rakendamisel, näiteks väheneva pindalapõhise sissetulekutoetuse diferentseerimisega seotud tingimuste leevendamisel, samuti väikepõllumajandustootjate toetuse ning looduslikust või muust piirkondlikust eripärast tingitud piirangutega alade toetuse vabatahtlik rakendamine, mis võimaldab paremini arvestada riiklikke eripärasid, põllumajandussektori olukorda ja tootjate vajadusi.
- Leiname jätkuvalt, et toetuse järkjärgulise vähendamise ja toetuse piiramise reeglite kohaldamine väheneva pindalapõhise sissetulekutoetusel ning peab jääma liikmesriikidele vabatahtlikuks. Leiname, et DABIS (degressiivne pindalapõhine sissetulekutoetus) minimaalne keskmine toetuse määr hektari kohta peaks olema oluliselt madalam kui välja pakutud 130€/ha kohta või siis üldse vabatahtlik.
- Leiname, et „aktiivse põllumajandustootja“ mõiste määratlemine ja rakendamine peaks jääma vabatahtlikuks, et liikmesriikidel oleks piisavalt paindlikkust ise otsustada selle rakendamise vajalikkuse üle.
- Täiendavat paindlikkust on vaja ka keskkonna- ja kliimasekkumiste kavandamisel ja rakendamisel, et liikmesriigid saaksid valida oma oludele sobivaimad lahendused.

Eesti lähtub järgmistest seisukohtadest: Vabariigi Valitsuse 11. detsembril 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 23. jaanuari 2026. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika, ühise turukorralduse poliitika ja koolikavade ettepanekute kohta eelarveperioodil 2028–2034; Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta istungil ning Vabariigi Valitsuse 27. novembril 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 4. detsembri 2025. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Liidu pikaajalise eelarve aastateks 2028–2034 kohta.

KALANDUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL), millega kehtestatakse tingimused määrmises (EL) [riikliku ja piirkondliku partnerluse fond] sätestatud riikliku ja piirkondliku partnerluse fondi raames ühise kalanduspoliitika, Euroopa ookeanipakti ning liidu merenduspoliitika ja vesiviljeluspoliitika jaoks antava liidu toetuse rakendamiseks ajavahemikul 2028–2034 (CFP) (COM(2025) 559)

Päevakorrapunkti eesmärk: osalise üldise lähenemisviisi kokku leppimine.

Sisu lühikokkuvõte: Komisjon esitas 16. juulil 2025 järgmise perioodi 2028–2034 mitmeaastase finantsraamistiku (MFF) osana õigusettepaneku liidu toetuse rakendamise tingimuste kohta ühise kalanduspoliitika, Euroopa ookeanipakti ning liidu merendus- ja vesiviljeluspoliitika rakendamiseks riikliku ja piirkondliku partnerlusfondi (MFF riigiplaani) raames.

Iirimaa eesistumise ajal on eelnõu kompromissteksti mõnes osas meile sobivas suunas täiendatud, sealhulgas on lisatud kalalaevastiku toetamise abikõlblikkuse kriteeriumid. Samas on eelnõusse lisatud sätteid, mis võivad tekitada rakendusprobleeme või on ebaproportsionaalselt piiravad ning mille sõnastust tuleb õigusselguse tagamiseks täiendada.

Kalandus- ja vesiviljelussektori toetuste andmise tingimused on reguleeritud kalanduse spetsiifilise

määruse alusel ning ühine kalanduspoliitika ja selle rakendusraamistik juba sisaldavad põhjalikke keskkonna-, kontrolli- ja kestlikkusnõudeid. Seepärast soovime, et õigusselguse eesmärgil sätestatakse eelnõus, et selle määruse alusel tehtud investeeringud on kooskõlas tulemusraamistiku „ei kahjusta oluliselt“ („Do No Significant Harm“ ehk DNSH) põhimõttega. Me ei toeta täiendava „ei kahjust oluliselt põhimõtte“ hindamise kohustuse sisse viimist meetmete osas, mille tingimused on selles määruas ammendavalt sätestatud. Leiame, et see suurendab põhjendamatult toetuse saajate ja riigi halduskoormust.

Eelnõus on püügivõimsusega seotud erireegleid võrreldes kehtiva finantsperioodi reeglitega (EMKVF määruas) laiendatud ka nendele investeeringutele, mis kalalaeva püügivõimsust (kW ja GT) ei mõjuta ning nende investeeringute keskkonnamõju puudub või on positiivne. Sellised investeeringud on näiteks seotud kontrolli ja järelevalve seadmete paigaldamisega kalalaevadele (nt kaamerad, mootori võimsuse jälgimisseadmed, asukoha jälgimisseadmed), tööttingimuste ja ohutuse parandamisega ilma kalalaeva kogumahutavust suurendamata jne. Liikmesriigid hindavad igal aastal laevastikuaruandes kalalaevastiku segmentide püügivõimsuse ja püügivõimaluste tasakaalu ning esitavad aruande komisjonile, kes hindab liikmesriikide esitatud teavet ja annab selle kohta tagasisidet. Kehtivas EMKVF määruas on laevastikusegmenti tasakaaluaruande nõue seotud konkreetsete tegevustega, millel on otsene või potentsiaalne seos püügivõimsusega, kuid eelnõu sõnastus muudab tasakaaluaruande üldiseks toetuskõlblikkuse tingimuseks. Investeeringuteks toetuse andmise sidumine laevastikusegmenti üldise tasakaaluhinnanguga on senisest lähenemisest rangem ja suurendab halduskoormust, ilma et see annaks lisaväärtust kalavarude säästlikule majandamisele.

Eesti põhisõnumid:

- Kuigi ühise kalanduspoliitika rahastamise määruas kompromisstekstis ei ole kõikides osades saavutatud Eesti eesmäärke, saame kompromissi nimel nõustuda nõukogu osalise üldise lähenemise kokkuleppimisega.
- Eesti võib nõukogu osalise üldise lähenemisviisi hääletamisel jääda vastu või erapooletuks, kui määruas kompromissteksti jäävad sätted, mis seavad kalavarude kaitse eesmärgi saavutamiseks ebaproportsionaalselt koormavad ja kalalaevastiku uuendamist tõkestavad piirangud.
 - Leiame, et määruas sätestatud meetmete rahastamise tingimused on piisavad selleks, et täita „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtteid.
 - Samuti leiame, et püügivõimsusega seotud erireegleid ei pea kohaldama nendele kalalaevastiku investeeringutele, millel keskkonnamõju puudub või on positiivne.

Eesti lähtub 19. juunil 2025. a. Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetidest aastateks 2025–2027 ning Vabariigi Valitsuses 16. detsembril 2025. a heaks kiidetud ja 23. jaanuaril 2026. a Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni poolt kinnitatud Eesti seisukohtadest määruas „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruas (EL), millega kehtestatakse tingimused määruas (EL) [riikliku ja piirkondliku partnerluse fond] sätestatud riikliku ja piirkondliku partnerluse fondi raames ühise kalanduspoliitika, Euroopa ookeanipakti ning liidu merenduspoliitika ja vesiviljeluspoliitika jaoks antava liidu toetuse rakendamiseks ajavahemikul 2028–2034“ eelnõu kohta.

Määruas, millega muudetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond

Päevakorrapunkti eesmärk: poliitiline arutelu.

Sisu lühikokkuvõte:

Liikmesriigid, sealhulgas Eesti on korduvalt juhtinud tähelepanu vajadusele lihtsustada ja muuta Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi määruas, et eemaldada kalalaevade püügivõimsuse ja toetuste abikõlblikkusega seotud ebavajalikud piirangud. Kehtivad reeglid

takistavad investeeringuid energiatõhusamatesse ja ohutumatesse laevadesse, põlvkondade vahetust ning finantsinstrumentide kasutamist. Oleme toetanud laevastiku haldamise reeglite üle vaatamist, kuna kalavarude säästlik kasutamine on tagatud eelkõige kvootide ja püügivahendite piirangutega. Määruse kiire muutmine võimaldaks paremini kasutada käesoleva finantsperioodi vahendeid ning toetada sektorit.

Eesti põhisõnumid:

- Euroopa Liidu energiasüsteemi ümberkujundamisel on vajalik vaadata üle ELi ühise kalanduspoliitika laevastiku haldamise osa ja kaotada ebavajalikud piirangud seal, kus kalavarude säästlik kasutamine on tagatud lubatud väljapüügimahtude piiramise teel või kus kalapüük toimub lubatud passiivpüüniste arvu piires.
- Peame vajalikuks Euroopa Liidu kalapüügilaevastiku uuendamise rahaliste stiimulite olemasolu, mis aitaksid suurendada ettevõtjate majanduslikku kindlustunnet.
- Stiimulid peavad võimaldama tõhusamal tehnoloogial põhineva tehnika kasutamist ja tehnika asendamist puhtamatel energiaallikatel põhinevaga, mis tooks kaasa struktuursed muudatused kalapüügisektoris. On vajalik muuta Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi alusmäärust selliselt, et rahastamisvahendite kaudu antava abiga oleks võimalik seda soodustada.

Eesti lähtub Vabariigi Valitsuse 4. mail 2023. a heaks kiidetud ning 19. mail 2023. a Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni poolt kinnitatud Eesti seisukohtadest Euroopa Komisjoni teatiste Euroopa Liidu kalandus- ja vesiviljelussektori energiasüsteemi ümberkujundamine, ühine kalanduspoliitika praegu ja tulevikus ning mereökosüsteemide kaitsmise ja taastamise tegevuskava kohta.

EL-UK: iga-aastased konsultatsioonid 2027. aasta kalapüügivõimaluste üle

Päevakorrapunkti eesmärk: poliitiline arutelu.

Sisu lühikokkuvõte: Vastavalt kaubandus- ja koostöölepingule toimuvad Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel iga-aastased kalanduslābirāākimised, mille käigus pannakse paika Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi ühiselt majandatavate kalavarude lubatud saagid ja kvoodid. Põhjamerel ja Atlandi ookeanil on selliseid varusid ligikaudu 100. Eesti kalalaevad kõnealuste varude püügiga aktiivselt ei tegele. Jālgime Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelisi kalanduslābirāākimisi Euroopa Nōukogu kalanduse ja Ühendkuningriigi töögruppide tasandil.

Eesti põhisõnumid:

- Eestil kõnealuste varude püügihuvi pole, lābirāākimiste käigus tehtavad otsused Eesti kalandust ei mõjuta.

EL ja Norra ning rannikuriigid: iga-aastased konsultatsioonid 2027. aasta kohta

Päevakorrapunkti eesmärk: poliitiline arutelu.

Sisu lühikokkuvõte: Päevakorrapunkti raames puudutavad Eestit EL-Norra püügivõimaluste lābirāākimised, nn kaldariikide lābirāākimistega Eestil puutumust pole. Euroopa Liidu-Norra kalandusleping kuulub ühise kalanduspoliitika laiemasse kohaldamisalasse. See on aluseks kalandussuhetele piirkondades, kus varusid majandatakse ühiselt koos Norraga, et edendada mere bioloogiliste ressursside säästvat kasutamist, majandamist ja kaitset kooskõlas ühise kalanduspoliitika eesmärkide ja hea haldustava põhimõtetega. Seni kehtinud kalandusleping Euroopa Liidu ja Norra Kuningriigi vahel sõlmiti 1980. a ning kuigi osapooled on uue kalandusleppe lābirāākimiste suhtes huvi üles näidanud, pole praktikas korralikke lābirāākimisi siiski toimuma

hakanud, kuna ELi ja Norra vahel on viimaste aastate jooksul mitmeid teravaid kalandusprobleeme, mis pole seni lahendatud.

Eesti koostas uue leppe läbirääkimiste suhtes oma seisukohad, et kaitsta Eesti erihuvisid saamaks juurdepääsu Norra majandusvööndi ja Jan Mayeni vetele oma Teravmägede kreveti püügipäevade (377 päeva) kasutamiseks. Üks EL-Norra lepingu oluline osa on kalapüügivõimaluste vahetamine. Näiteks umbes pool Euroopa Liidu Ida-Gröönimaa krevetikvoodist läheb iga-aastaselt Euroopa Liidu ja Norra püügivõimaluste vahetusse, mille tulemusel saab Norra krevetipüügi võimalused Ida-Gröönimaal. Teine pool jääb EL liikmesriikidele, kelle omavaheliste vahetuste tulemusena saavad ka Eesti kaugpüügilaevad osa kvoodist endale kasutamiseks.

Nõukogu istungil toimub arvamuste vahetus järgmise aasta püügivõimaluste vahetamise kohta Norra ja kaldariikidega. Arutelu eesmärk on valmistada läbirääkimisteks ette Euroopa Liidu seisukoht. Pärast nõukogus toimunud arutelu koostab ja edastab Euroopa Komisjon asjakohased eelnõud Euroopa Liidu ühispositsiooni kohta. Euroopa Liidu-Norra läbirääkimised ja nn kaldariikide läbirääkimised toimuvad mitmes voorus kuni detsembri lõpuni.

Eesti põhisõnumid:

- Eesti Euroopa Liidu ja Norra püügivõimaluste vahetuse käigus Norralt püügivõimalusi ei saa. Seetõttu on oluline jälgida, et Norrale ei antaks suurel hulgal neid püügivõimalusi, mida Eesti kasutab (Ida-Gröönimaa krevett).
- Euroopa Liidu ja Norra püügivõimaluste vahetuse läbirääkimistel tuleks jälgida, et Norrale antavate püügivõimaluste paketti panustaksid eelkõige need, kes vahetustest ka ise püügivõimalusi saavad.
- Läbirääkimiste edukuse huvides on oluline, et liikmesriigid leiaksid ühispositsiooni võimalikult vara sügise jooksul.
- ELi poolt vahetuskaubana pakutavateks kvootideks sobivad vaid sellised, mille puhul on vastav toetav teadussoovitus olemas. Muuhulgas tähendab see seda, et EL ei peaks pakkuma püügivõimalusi, mis jäävad kaugemasse tulevikku ehk kvote nn ette ära lubama olukorras, kus vastava püügihooaja jaoks teadussoovitus veel pole.
- Lisaks tuleb jälgida, et 2022. aasta aprillis sõlmitud Euroopa Liidu ja Norra vaheline poliitiline kokkulepe ja iga-aastased kvoodivahetuste arutelud püsiks võimalikult lahus.

Eesti lähtub oma seisukohtades Euroopa Liidu ja Norra Kuningriigi vahelise kalanduslepingute läbirääkimiste ajaks koostatud seisukohtadest, mis kiideti heaks 11. veebruari 2021. a Vabariigi Valitsuse istungil ning kinnitati 19. veebruari 2021. a Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil.